

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мелех Л.В. Законність у правозастосовній діяльності : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.01 / Л.В. Мелех ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2010. – 20 с.
2. Невзоров І.Л. Законність у системі принципів права / І.Л. Невзоров // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2002. – Вип. 18. – С. 176–179.

3. Самохвалов В.В. Законність і справедливість: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.01 / В.В. Самохвалов ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2008. – 18 с.
4. Хаустова М.Г. Співвідношення правової системи з іншими юридичними поняттями / М.Г. Хаустова. – Х., 2013. – Вип. 122. – С. 3–16.

УДК 351.72(477)

ОПТИМІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Дудукін А.О., магістр правознавства
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена дослідженню проблеми ефективності реалізації адміністративного законодавства України. Автор акцентує увагу на необхідності пошуку дієвих методів підвищення ефективності реалізації адміністративного законодавства України. Запропоновано застосування оптимізації як одного із можливих способів підвищення ефективності адміністративного законодавства України.

Ключові слова: оптимізація, об'єкт оптимізації, суб'єкт оптимізації, адміністративне законодавство.

Статья посвящена исследованию проблемы эффективности реализации административного законодательства Украины. Автор акцентирует внимание на необходимости поиска действенных способов, которые повысят эффективность реализации административного законодательства Украины. Предложено применение оптимизации как одного из возможных способов повышения эффективности административного законодательства Украины.

Ключевые слова: оптимизация, объект оптимизации, субъект оптимизации, административное законодательство.

Dudukin A.O. OPTIMIZATION OF UKRAINE ADMINISTRATIVE LAW AS A WAY TO INCREASE ITS EFFICIENCY

The article investigates the problem of efficiency of administrative legislation of Ukraine. By emphasizing the need to find effective methods improve the effectiveness of administrative legislation of Ukraine. An application optimization as one of the possible ways to improve the efficiency of the administrative legislation of Ukraine.

Key words: optimization, object of optimization, subject of optimization, administrative law.

Однією із актуальних проблем для будь-якої галузі законодавства України є питання про якість та ефективність реалізації законів, підзаконних нормативно-правових актів та інших компонентів, які складають систему джерел відповідної галузі законодавства України. Безперечно, ця проблема є також актуальною для адміністративного законодавства України. Безсумнівним є те, що як окремі нормативно-правові акти, так і вся система джерел адміністративного законодавства України існують не лише виключно для факту власного існування, але й для ефективного та якісного регулювання суспільних відносин, виконання охоронної, інформативної, виховної та інших функцій за для яких вони створювалися.

Варто відзначити те, що система адміністративного права і законодавства України є надзвичайно розгалуженою і складається з багатьох компонентів. Так, до таких компонентів можна віднести наступні види джерел адміністративного права і законодавства України. В першу чергу акти вищої юридичної сили: а) Конституція України; б) міжнародні нормативно-правові акти; в) закони України (кодекси та закони України у власному розумінні цього слова). Підзаконні нормативно-правові акти: а) постанови Верховної Ради

України, які містять норми адміністративного права організаційно-правового характеру; б) укази Президента України; в) акти Кабінету Міністрів України, які мають нормативний характер; г) акти центральних і місцевих органів виконавчої влади. Рішення судових органів: а) рішення Конституційного Суду України; б) постанови Верховного Суду України; в) рішення Вищого адміністративного суду України; г) рішення Європейського суду з прав людини. Акти, які справляють суттєвий вплив на суспільні відносини і в майбутньому можуть бути віднесені до джерел адміністративної о права, зокрема, мова йде про норми «м'якого» права (soft law) [1, с. 96].

Необхідно відзначити, що найбільш цікавим та дискусійним з позиції практики є останнє джерело адміністративного права і законодавства України. У своїх наукових дослідженнях О.М. Шпаковий зазначає про те, що концепція «м'якого» права сформувалась у працях західноєвропейських вчених 70–80-х років ХХ ст. «М'які» норми містяться в актах міжнародних організацій, які не є формально обов'язковими для держав-членів, однак переважно дотримуються останніми і вельми часто імплементуються у національне право шляхом внесення аналогічних

за змістом норм до національного законодавства) [2, с. 171]. Як зазначають спеціалісти, політична та моральна значущість норм «м'якого» права обумовлюється тим, що воно створюється лише тими міжнародними організаціями, які користуються вагомим авторитетом серед багатьох країн світу. Так, наприклад, Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія) є консультативним органом, що надає емпіричну та теоретичну допомогу державам – членам Ради Європи. Разом із тим країни – члени ЄС та інші країни можуть на власний розсуд вирішувати питання про реалізацію висновків Венеціанської комісії на національному рівні. Саме тому дослідники вважають, що некоректно відносити до джерел адміністративного права на сучасному етапі норми «м'якого» права. Разом із тим ці акти мають суттєвий вплив на суспільні відносини і в майбутньому можуть бути віднесені до таких джерел [1, с. 127].

На наш погляд, не варто забувати, що такий значний масив джерел адміністративного права і законодавства України не є самоціллю. Основне завдання полягає в тому, щоб кожен елемент системи адміністративного законодавства України виконував ті функції і завдання, заради яких він, власне, і створювався. Одним із шляхів підвищення якості та ефективності реалізації, в першу чергу нормативно-правових актів, як фундаменту правової системи України є їх оптимізація.

Аналізуючи наукову літературу, можна зробити висновок про те, що концепція оптимізації як спосіб підвищення ефективності явищ і процесів зародилася в межах природничих наук. Згодом цей метод підвищення ефективності процесів та явищ був широко використаний і в інших сферах суспільного життя, зокрема, в кібернетиці, в економіці, а зараз і в юриспруденції. За своєю суттю, оптимізація зводиться до найвигідніших характеристик, найбільшої ефективності певного процесу або явища. Одним із перших комплексних досліджень оптимізації у сфері юриспруденції стало дисертаційне дослідження Ю.Л. Власенко [3]. Серед більш сучасних досліджень можна назвати дослідження Т.О. Губанової [4].

Незважаючи на те що оптимізація широко використовується в природничих та окремих гуманітарних науках, вона є відносно новим поняттям у науково-правовій літературі. Вона ще не отримала в повній мірі усестороннього наукового обґрунтування та розкриття своєї сутності у власне юридичній площині функціонування. На думку Ю.Л. Власенко, оптимізація законодавства спирається насамперед на положення теорії ефективності права та законодавства і вимагає детального аналізу таких понять, як «результативність», «корисність», «справедливість», «якість», «цінність», «раціональність», «доцільність», «економічність» тощо [3, с. 5]. Безперечно, зазначені категорії мають враховуватися законодавцем при створенні нових та вдосконаленні діючих нормативно-правових актів. Саме ж поняття «оптимізація» розглядається вченою як системний комплексний процес, спрямований на вдосконалення існуючої

нормативно-правової бази певної сфери законодавства шляхом вибору найкращого (серед можливих) варіанта функціонування законодавства, який дозволить забезпечити досягнення максимального результату (мети законодавства) за наявних реальних умов (обмежуючих факторів) з метою розробки концепції стратегії розвитку законодавства у зазначеній сфері [3, с. 5].

Безперечно, ці концептуальні положення відносно оптимізації законодавства України можуть знайти своє застосування по відношенню до системи адміністративного законодавства України.

Одним із ключових елементів у процесі оптимізації є об'єкт оптимізації. У цьому випадку об'єктом оптимізації має стати вся система джерел адміністративного законодавства України. При цьому в процесі оптимізації адміністративного законодавства України, безперечно, мають бути враховані наступні моменти: 1) багатогранний, комплексний характер самої системи законодавства, що обумовлює необхідність (за певних умов, зокрема, у разі об'єктивної відсталості його від рівня розвитку суспільних відносин у певній сфері) його систематизації та кодифікації, гармонізації та адаптації; 2) об'єктивна складність системи законодавства України і адміністративного законодавства України зокрема, що, у свою чергу, передбачає оптимізацію окремих його складових: статей законів України у галузі адміністративного права, підзаконних нормативно-правових актів, окремих інститутів адміністративного законодавства України, а також законотворчої та правореалізаційної діяльності; 3) значний об'єм адміністративного законодавства України, його різноманітність та переважно кількісний (а не якісний) характер, що не дозволяє формалізувати цей процес, чим суттєво обмежують можливість створення універсальної моделі оптимізації адміністративного законодавства України.

Наступним важливим компонентом оптимізації, безперечно, є суб'єкти оптимізації. Виходячи із наведеної раніше системи джерел адміністративного права і законодавства України, перелік таких суб'єктів є значним. Разом із тим, провідна роль тут, без сумніву, належить Верховній Раді України, Президенту України та Кабінету Міністрів України.

Важливе місце серед компонентів оптимізації належить принципам оптимізації законодавства України. Безперечно, вони деталізуються і конкретизуються в залежності від галузі законодавства України, в межах якої проводиться оптимізація. Спеціалісти у галузі адміністративного права України звертають увагу на те, що принципи цієї галузі права і законодавства можна поділити на соціально-політичні принципи державного управління та організаційні [5, с. 20]. До першої групи можна віднести наступні принципи: верховенства права, законності, позапартійності, демократизму, науковості, гласності, врахування громадської думки. До другої групи належать принципи диференціації та фіксації функцій і повноважень, відмежування відповідальності в межах компетенції, поєднання галузевих, міжгалузевих і територіальних засад

в управлінні, поєднання лінійних і функціональних засад в управлінні, колегіальності та єдиноначальності в державному управлінні. Безперечно, ці принципи є вихідними началами або ідеями, які визначають саму природу, зміст та спрямованість адміністративного законодавства України. Нехтування ними під час оптимізації адміністративного законодавства України призведе до нових колізій, плутанини створення нових проблем поряд із вже існуючими.

У процесі оптимізації адміністративного законодавства України особливе значення мають умови проведення цього процесу. До них можна віднести: правильний вибір кола суспільних відносин, що підлягають правовому врегулюванню та оптимізації; визначення мети правового впливу і соціальної цінності правової норми; проведення аналізу та визначення комплексної оцінки чинного адміністративного законодавства України; формалізація законодавства у зазначеній сфері в цілому та окремих його складових та ін.

Комплексний підхід до оптимізації адміністративного законодавства України передбачає: 1) загальну оцінку стану адміністративного законодавства України, зокрема: а) оцінку якості нормативно-правових актів у цій галузі законодавства України; б) професійну оцінку відповідності законів та інших підзаконних нормативно-правових актів правилам законодавчої та юридичної техніки; в) визначення узгодженості адміністративного законодавства України, виявлення та подолання наявних колізій; 2) проведення правової експертизи всіх компонентів адміністративного законодавства України; 3) оцінку гармонізації та адаптації адміністративного законодавства України до міжнародного законодавства та законодавства ЄС тощо. Безсумнівно, зазначені та деякі інші напрями комплексного аналізу дозволять сформулювати систему показників для аналізу окремих складових у структурі законодавства і здійснити правове моделювання з метою оптимізації адміністративного законодавства України.

Висновки. Отже, одним із способів підвищення ефективності адміністративного законодавства України є його оптимізація. Вона зводиться до системного комплексного процесу, спрямованого на вдосконалення існуючої нормативно-правової бази шляхом вибору найкращого серед можливих варіанта

функціонування законодавства. Таким чином, оптимізація адміністративного законодавства України дозволить забезпечити досягнення його максимальної ефективності.

Об'єктом оптимізації є система адміністративного законодавства України. У процесі його оптимізації мають бути враховані наступні моменти: 1) багатогранний, комплексний характер самої системи адміністративного законодавства України; 2) об'єктивна складність адміністративного законодавства України; 3) значний об'єм адміністративного законодавства України, його різноманітність та переважно кількісний, а не якісний характер тощо.

Єдиним шляхом оптимізації адміністративного законодавства України є створення нового та вдосконалення діючого законодавства. Особлива роль у цьому процесі належить суб'єктам, які наділені нормотворчою функцією. В першу чергу мова йде про Верховну Раду України, Президента України та Кабінет Міністрів України.

Комплексний підхід до оптимізації адміністративного законодавства України може бути здійснений лише після загальної оцінки його стану, визначення узгодженості адміністративного законодавства України, оцінки гармонізації та адаптації адміністративного законодавства України до міжнародного законодавства та законодавства ЄС. При цьому сам процес оптимізації має базуватися із неодмінним дотриманням принципів, які властиві адміністративному праву України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Радишевська О.Р., Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та ін. Загальне адміністративне право : [підручник] / [О.Р. Радишевська, І.С. Гриценко, Р.С. Мельник, А.А. Пухтецька та ін.] ; за заг. ред. І.С. Гриценка. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – С. 96–127.
2. Шпаковий О.М. «М'яке» право і міжнародні організації / О.М. Шпаковий // Публічне право. – 2011. – № 4. – С. 173–179.
3. Власенко Ю.Л. Оптимізація законодавства України у сфері забезпечення екологічної безпеки : автореф. дис. ... к. ю. н. / Ю.Л. Власенко ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2010. – 22 с.
4. Губанова Т.О. Оптимізація як спосіб підвищення ефективності законодавства України у сфері державного фінансового контролю / Т.О. Губанова // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 4. – С. 95–99.
5. Адміністративне право України: основні поняття : [навч. посіб.] / За заг. ред. д. ю. н., проф. І.П. Голосніченка. – К. : ГАН, 2005. – 232 с.